

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi romai kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajukon kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévére 4 ft., félévére 2 ft., negyedévére 1 ft.

Ugy a lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

Az emberi lélek.

Bölcsészeti értekezés.

Irta: Szabó István

esik-somlyói r. kath. főgymn. tanár, főnöveldei aligazgató.

(Folytatás.)

A) A gondolkodás.

A gondolkodás a szerzett képzeletek lélektani vagy logikai feidolgozása, mi által psychikai vagy logikai fogalmat alkot magának az ember. E fogalmakat vagy tartalmok vagy pedig valamely viszony szerint összeveti, szóval itél; végre az ítéleteket is összehasonlítja és következtet belőlök, mi által az ismeretet gyarapítja.

Midőn az ember ezt teszi akkor a tárgyakat nemcsak azoknak külső, esetleges tulajdonságai u. m. színe, alakja, nagysága és sulya szerint veti össze, hanem mélyebben hat be és kikeresi azon állandó, lényeges tulajdonságokat, melyek bizonyos fogalmakat egy osztályba soroznak még akkor is, ha azok alak, szín, nagyság és suly szerint egymástól eltérnek. Így meggondolja a lényeges tulajdonságokat és fogalmat a lakit. A tárgyakat. miután fogalmat alakított róluk, összeveti, megkülönbözteti s bizonyos szempontnál fogva vonatkozást fog észrevenni és így minden létezőt összefoglal; fel tud emelkedni az egyesről az egyetemésre.

Tekintsük már most e lelki működés természetét, kettő fog ebből kitűnni: egyik, hogy a gondolkodás azon neme, mit röviden fogalom- (logikai) alakítás-, ítéles- és következtetésnek nevezünk, egyedül az ember sajátja a többi alsóbb fokú állatok kizárásával; továbbá, hogy e lelkiműködés érzék feletti, tehát a nyagtalan.

A mint említém a képzeleteket két uton dolgozhatjuk fel; egyik által szert teszünk a lélektani fogalmakra, (közképnek is hívják ezt) a másik által a logikai fogalmak birtokába jutunk. Az első a képzelet, eszmetársítás eredménye; a másik a szoros értelemben vett öntudatos gondolkodásé. Az ember bir mindkettővel, de kivüle a többi állatok csak az elsővel. Megengedjük azt, hogy az állatnál is van lelkiműködés,

mert az állatnak is van lelke. miután annak, mi érez, mi érző lelket szoktunk tulajdonítani; de az állat lelkiműködése sokkal alantibb foku, mint az emberé, sőt a kettő között: nemcsak fokozati, hanem lényeges különbség van.

Igen sok cselekményt lehet látni az állatnál, tulajtott, költött is van elég.

Kriesch János hoz fel két esetet. Az anyatyuk igen dühös lévén, minden társát az ételtől kegyetlenül elverte; egy tyuk azonban mégis kifogott rajta cselével. A mint a táplálékot az apró csibék számára kiszorták, azonnal leguggolt és hívó hangot adott ép úgy, mint a kotlós tyuk. Az anyatyuk abban a hitben, hogy ezt csak gyermekei i-ánt való jó indulatból teszi, nem bántotta álarcoskodó társát, pedig az csak alkalmat keresett, hogy egy pár falatot magának kerítsen.

Egy másik eset, mely az állatok magas szellemi képességéről tanuskodik. évek előtt napám testvérenek kis gazdaságán történt. Jó idő óta feltűnt, hogy a tojások száma, melyeket naponkint behoztak, nem áll kellő arányban a tyukok számával. — A gyanu a cselédekre esett, mert a görény vagy más állat nem pusztíthatta el, — mondá a gazda — mivel akkor a tojásbéjt ott volna található. Egy vasárnap délután azonban, a mint egy kis társaság az eresz alatt üldögélt, az egész csendes udvar közepén valamit mozogni láttak és figyelmesen oda tekintve nagy bámulatukra látták, hogy egy hanyatfekvő patkány égfelé emelt négy lábával egy tojást tartott, egy másik patkány pedig farkánál fogva húzta tovább. Természettudományi Közöny 1879. aug. füzet 314. lap.

Erre mai nyelven azt szokták mondani: Hihetetlen s mégis való! különben érdekes jelenség az, hogy kik ma a hitre keveset adnak, az ember hitét önmaguk részére föltétlen megkövetelik; és ez gyakori dolog! Ezek első tekintetre csaknem zavarba hozzák az embert és mintegy kényszeríteni látszanak, hogy magasabb gondolkodási erőt tetelezzzen fel. De ha közelebbről megvizsgáljuk és figyelmesen szemügyre vesszük, kitűnik, miszerint az egész a képzetalkotásban (érzéki) s ezek egyszerű, önkénytelen visszaidézésében nyilatkozik; át fogjuk látni, hogy értelmes ember cselekményeivel összehasonlítva csak gyöngye, ho-

mályos kezdetlegességek, melyek szük határán túl minden önálló haladás lehetetlen.

Nem tartozunk azok közé, kik az állattól minden jelességet meg akarnak tagadni csupán azért, hogy ez által az ember fensőbbiségét és a kettő közötti lényeges különbséget annál kényelmesebben kimutassák. De megvalljuk azon eljárás feletti őszinte csodálkozásunkat. sőt megütözésünket is, hogy sokan az ember legmagasztosabb elsőbbségei előtt behunyják szemüket, míg ellenben állati rokonaink elsőbbségéről lévén szó, óriási erélyt fejtenek ki, hogy a vakand-turást hegység gyanánt tüntessék fel.

Lássuk tehát, mit lehet az állatnál észlelni és mi-nő értékű az.

Az állat lelkiállapota közé tartozik először is az érzés. De az állatvilágban ez állapot nem öntudatos és értelmes, hanem egy homályos önérzet által átvilágított észrevévése valami érzék alá eső dolognak. „Kétszékivüli, hogy az állatok bírnak fejletlen öntudattal, és hogy azonosságát folyton megtartja, a meny nyire terjed és a meddig tart. Nem szabad ennél fogva csodálkoznunk, hogy az állat a jó és rossz iránt, valamint azok iránt is, a kik neki azt teszik, nem közönyös, sőt más állatokra is irigykedik, mibelyt azok előnybe részesülnek. — A mi az állatban előfordul, nem bír személyi, hanem csak egyedi jelleggel; az állatnak van egyedi, de nincs személyes öntudata. E fölött kételkedni nem lehet.” (Wieser 165. l.) Érzékeivel (organum: látás, hallás, tapintás stb.) képes a tárgyakat felfogni és egymástól megkülönböztetni: mely eljárás eredménye az érzéki felfogás, képzet alkotás, vagyis a külvilág megismerése. De a képzet-alkotás csupán a tárgyak kultulajdonosságai szerint történik, úgy miként azok a külvilágban megjelennek; továbbá a képzetalkotásnál az érzéki tárgyak körében maradnak, az érzékfeletti-re felemelkedni nem tudnak, jóllehetők is aggyal bírnak s ennél fogva legalább egy kis érzékfeletti-re fel kellene emelkedniök, ha csupán fokozati különbség léteznék és nem kellene oly űrnek támadni, mely szerint az érzék alá eső tárgyakról mindkettő képes képzetet alkotni, az érzékfeletti-ről csupán az ember. Ebben rejlik egyfelől az ember és állat közt a hasonlóság és egyszersmind a lényeges különbség is.

Ez tényálladék és pedig oly kézzelfogható, hogy senki józangondolkodása meg nem tagadhatja. Épen azért egyes példákra való hivatkozás itt feleslegesnek látszik. E tehetségben rejlik az állat ismerő tehetsége, de ebben be is végződik. „Az állati egyednek a külvilággal kölcsönhatása által az állati szervezet csak a külsőségeket felfogó megkülönböztetésre hivatik fel a saját teste és azon doigok közt, melyek ehhez nem tartoznak.”

Pedig nem az érzékek alkotásuk és tevékenységükkel azok, melyek működnek, mert ezek elvégre is csak közegek, melyek által a pszichikai elv az állati lélek hatékony; továbbá a ténykedési folyamat nem érzéki, hanem lelki. Például fűt, csattanás, hívás a kutyánál egy ugyanazon szervet, a hallást érinti, és mégis a kutya e jelek mindegyikére más-más tevé-

kenységet fejt ki; ha gazdája, vagy a kit ismer hívja, annak jeladására másképp fogja magát viselni, mintha idegen teszi ezt. holott mindegyik ugyanazon idegek által közvetítették az aggyal s így az állati lélekkel. Ezen megkülönböztetés már lelkiműködést tételez fel, mely nem az anyag eredménye.

A mily világos továbbá az, hogy az állatnak van felfogási tehetsége, oly bizonyos az is, hogy az egy szer megszerzett kép nem vesz el nyomtalanul, hanem az lelkében visszamarad. Bizonyos mértékben újabb képek által háttérben szorítván, elhomályosítottatik. Így a kutya vagy más állat gazdáját hosszú távollét után is megismeri hangja- vagy alakjáról, szállását feltudja keresni. Már ez eljárás nem egyéb, mint a szerzett képzetek visszaidézése. Tehát nemcsak a képzetalkotás, hanem azok visszaidézése is meg van az állatban. Örömmel közeledik ahoz, ki őt élelemben részesítette, mi ellenben irtózik és fut egykori bántalmazójától, s még akkor sem bizik benne, ha élelemmel csalogatja; pedig ha ösztönét követné csupán, rögtön futnia kellene az élelem nyújtóhoz; azonban visszatartja valami előzmény, melyre visszagondol és azt felidézi. Ez pedig ismét nem anyagi működés, hanem bizonyos nemű megfontolás, mi csak érző lelke tulajdona lehet. Ebből lehet megfejtteni a bosszúvágyat és hálaérzetet, mely némely állatnál évek mulva is felujul. Itt a bántóra vagy jótevőre való visszaemlékezés forog fenn: a z emlék ez és. Ebből magyarázható meg tanulékony-ságuk s képzési képességek, melynek élénkítésére, nem pedig létesítésére szolgál a gubernandi methodus, bot, ostor, koplaltatás és élelemmel csalogatás. Minde z visszaemlékezés nélkül az egyes szók, hangokra és cselekményekre lehetetlen volna Hasonlólag ha játékaikat és álmaikat megfigyeljük, önkénytelenül a képzelő erőre kell azokból következtetni. A kutya álmában ugat, a tyuk kodácsol stb.

Íme tehát eléggé megbecsültük az állatokat; jelességeiket nemcsak el nem tagadtuk, sőt részökre vindikáljuk. És mégis ha már összevetjük a tulajdonokat az emberével, mily óriási különbséget veszünk észre a kettő között! A képzetszerzésre vonatkozólag fennebb említém, hogy az állat az érzékfeletti-re nem tud felemelkedni; már ez is elég volna az éles különbség kitüntetésére, de ha még hozzáadjuk, hogy nem tudnak a tünemények mélyébe hatni, azok okát keresni, a homogén képzeteket általánosítani, magasabb nem-fogalmakba összekapcsolni, sőt mindezekről világos, tiszta és szabatos fogalmakat még kevésbbé alakítani: nem hiszem, hogy józanészű ember itt lényeges különbséget ne venne észre. Épen ezért hosszasabb példákat, melyekkel pedig bőven rendelkezünk, rövidség okáért felhozni szükségtelennek véltem. Ha némely tényeikben, melyekre sokan oly diadallal hivatkoznak, mélyebb megfontolást látszanak elárulni, ez sem dönti meg állításunkat, mert mindez visszavezethető az ösztönre, mely a műösztonben nyer magasabb kifejezést. Azonban később lesz alkalmunk e jelenséget is saját értékére leszállítani. Az ösztönből kifolyó tények pusztán organikus eljárás eredményei. Nincs itt öntudatos eljárás, megfontolás és szabad választás.

Igy az állati ösztön nem az állat értelmi működése mellett, miután annak csak látszata, hanem ellene bizonyít.

(Folvt. köv.)

Emlékbeszéd néhai Baka Áron csik-szentgyörgyi kántortanító felett.

Tartotta Ferenzi Károly, 1880. Julius hó 6-án a csikgyeői általános kath. tanítói gyűlésen.

Szép ha műviünk megistenül,
Szép ha dicsértetünk.
De meg szebb, ha sejtetlenül
Hasznos magot vetünk.

Kiss János.

Nemcsak az érdemel elismerést, ki a gondviselés től a társadalomban magas állásra helyezve, mint az egésznek vezére, nemzetének, hazájának, vagy az egész emberiségnek nagy szolgálatokat tett: hanem azok is, kik szerényebb munkakörükben, egész életükön át, a közjóra, a haza épületeinek fentartására és megszilárdítására aként munkálnak közre, hogy midőn az élet alkonyára jutva, megfutott pályájukra visszatekintnek, a győzelemnek legszebb díjúl adott önérzetével, felkiálthatnak: „szent hazánk! megfizettük mind mivel csak tartozánk!”

Az életben minden embernek világosan ki van jelölve állása; mindenütt lehet, és kell is a közjót munkálni; a katona vérét sőt életét, a közpolgár vagyonát, a szaktudós tudományát, az iparos mesterségét, kiki a mivel bír, azt teszi fel a haza közös oltárára, a nélkül, hogy joga volna onnan valamelyiknek a másikkal többet követelni vissza.

„Minden egyes ember, még a legnagyobb is, parányi része az egésznek, s minden rész az egészért léven alkotva, azért munkálnia is kell”. . . . és „nincs nagyobb bolondság, mint magát a teremtés központjának gondolni, a többivel az egészszel nem törődni.”¹⁾

Egy sorba, a nemzet napszámolásának sorába számitom én a sok csatát nyert fényes hírnévvel koszoruzott tábornagyot, úgy, mint a csaták hosszu sorát vele végig küzdő közharczosi; a fényes érdemelekkel kitüntetett magas diplomatát, úgy, mint a bureaújában csendesen munkálkodó közhivatalnokot; a kormány rudon ülő ministereket úgy, mint a nép közé állított alsóbb rangú tisztviselőket; a nagy születés és vagyonnal bíró urakat úgy, mint az egyszerű polgárokat; a tudomány egyetemeinek tudós tanárait úgy, mint a falusi iskolákban szerényen munkálkodó néptanítókat. A haza felvirágzásának eszközléséhez mindenik annyival járul a mennyivel bír, azon girákok kamatoztatja a mik rá bizattak.

Ámde sem a világra szóló hódításoknak, sem a föld mélységeit felkutató és az ég titkait előnkbe állító találmányoknak az emberiség és haza fejlődésére nem vala oly nagy hatása, mint a nevelésnek. Mióta

Isteni ajkáról hangzottak le e szavak: „tanítsatok minden nemzeteket: azóta az egész világ átalakult, a régi barbárság helyét a keresztény műveltség foglalta el; az ember közelebb jutott rendelkezése céljához, a keresztény neveléstan a többi tudományok sorában foglalt helyet, s míg az eredeti missióval megbízott apostolok meggyőzték a világot, addig ezeknek ágisa alatt ma már az egyszerű falusi tanítók is mind a szellemi, mind az anyagi téren egymásután nyerik meg a csatákat s alakítják át a földgömbnek eddig ismert arczulatját.

S kik ezek a falusi néptanítók?

A néptanítók a gyermeknevelés nehéz munkájánál maguknak a szülőknek képviselői. A szülők gyermekeikkel együtt képezik a családot, több család együtt alkotja a jeles társadalmat, de a néptanítók keze alá bízott gyermekekből fog kiállani a jövő társadalom — A szent atyák egyhangú véleménye szerint: „a család szentély, a ház a családi templom, melynek papjai a szülők, hívei a gyermekek.” S ha ez így van, akkor „a iskola az Isten élő képmásaival felékesített szentélye a gyermeki ártatlanság templomának, melynek papjai a tanítók!”²⁾

Hazánk egyik tudós püspöke még 1858-ban így ír a tanítókhoz egyik körlevelében: „Nagy dolog, nagy feladat valamely községben atyák s anyák helyét pótolni, mert ez annyit tesz mint a község jövőjét előkészíteni s egyszersmind azért felelősnek lenni. Ezért szívtam én titeket balkezzenek nevezni, míg a lelkipásztorokat a községekben jobb kezzenek tartom.”³⁾

Midőn tehát a szülők és társadalomnak ily első rangú bizományossáivá avattattak fel a néptanítók, akkor igen helyes egy szellemdús írónak ezen nyilatkozata, hogy: „a néptanító, ki hivatalára méltó, a társadalmi rend legnagyobb szükséglete.”³⁾

S hogy csakugyan mily nagy szükségletei a néptanítók a társadalomnak, azt maga szent Pál is bizonyítja, ki a korinthusiakhoz írt 1. lev. 4. r. 15. versében így szölli: „ha tizezer tanító mesteretek lenne is Krisztusban, még is nincs sok atyátok.” Ennek igazságát akarja hangsúlyozni egy tudós és jámbor férfi is, ki a népnevelés fontosságáról értekezve, így kiált fel: „Vegyetek el tőlünk mindent, csak az egyet adjátok vagy hagyjátok meg, hogy legyenek fölszellemtű, lelkes, jámbor, a rájuk bízott ifjuságért buzgón lángoló, azt ma, mint holnap szünetlenül fáradozó szorgalommal és szeretettel vezető tanítóink s lelkipásztoraink, és mindenünk van. Adjatok ellenben mindent, és csak ez egyet tagadjátok meg, — és semmink sincsen.”⁴⁾

Ezeket előre bocsátva, nem veszi tőlem roszt néven Uraim! ha egy oly férfiról kívánok Önök előtt szólani, ki mint néptanító előbb ecsetelt hivatásához méltóan, az egyházra és hazára nézve hasznoson töltötte le életét; kit csak ez előtt két évvel is Önök sorai-

¹⁾ Csajághy S. v. művei: 132. l.

²⁾ Detto

³⁾ Zádori A. társ. alapelvei: 167. l.

ban e díszes tanítói egyesületben, mint egy ősz patriárkát szemlélhetünk; s kinek habár porhüvelyt már másfél év óta a rideg föld takarja, de emléke még élénken él, nem csak a mi, hanem él kiválóan azon terjedelmes egyházközség hívei lelkében, melynek ő 41 évig szeretve tisztelt kántortanítója volt. — E férfi néhai Baká Áron csik-szt. györgyi kántortanító.

Született ősi nemes székely szülőktől, Három szék megye Kurtapatak községében. 1814-ik év április hó 18-án.

Alig három éves korában árvaságra jutott, de az árvát felkarolták az eszternelki könyörületes szívű szt. Ferenczrendű atyák, s az akkor virágzó zárdái elemi iskolában nevelték.

Itt elvégezve tanulmányait, ménasági születésű Ficz Antal atya, akkori zárdai főnök pártfogoltját megleg ajándatokkal a csik-sz. tanítói rendház atyához küldötte; hol 1831-ben asztal melletti szolgálat-tételre alkalmazzatva, alkalma nyílt tanulmányainak tovább folytatására. Már kora gyermekiségében nagy buzgalmat fejtett ki az istenitisztelet kördái tárgyközlésében: az egyházi ének- és orgonában meg Eszterhelken gyakoroltatta magát; mikben Somlyón magát meg jobban kiképezve s tanítóinak és jötevőinek szeretetét teljesen kiérdemelve; alig végezte el a syntaxist, E. Orbán Antal akkori derék provinciális, csik-szt. györgyi főesperes plebános és ezimzetes kanonok Tankó Albert urnak, melegen ajánlotta. Ez őt 1836-ban 22 éves korában segéd-kántortanítói minőségben maga mellett alkalmazta. Csak rövid idő alatt annyira megkedvelte magát, hogy 1837-ben ugyanott coadjutor kántortanítótá; 1840-ben pedig valóságos kántortanítótá választatott meg.

Itt nyílt ki a pálya teljesen a jóra törekvő ifju előtt. Nemcsak minden kornak, nemzetnek és országnak, hanem még egyes vidékeknek is meg vannak a maga gondviselészerű nagyférfiak. Ilyen volt az alsóki esperesi kerületben, a harminczes és negyvenes évek táján, a nép emlékeiben még maig is élő Tankó esperes.

E lángbuzgalmu papnak minden törekvése oda irányult, hogy esperesi kerületében a hitélet és népnevelés ne csak virágozzék hanem egességes gyümölcsöket is teremjen.

Elképzelhető, hogy egy ily fennkölt lelkű nevelésbarát közvetlen főnöksége és vezetése alatt mily buzgalommal járt el a boldogult néptanítói kötelessége teljesítésében. — Már a 40-es évek első felében a szt. györgyi parochiális iskolánál a nagyobb fiu tanoncokat ünnepekt kántortanítónak a következő tantárgyakban oktatta; hittan, biblia, magyar olvasás és nyelvtan, latin olvasás és nyelvtan (ugy nevezett „princzipia”), mely tárgyakban tanítványait annyira vitte, hogy a tehetősebb szülők képesek voltak gyermekeiket Csik somlyóra a grammaticai osztályba — mi a mostani I. gym. osztálynak felel meg — feladni. Tanította még a földrajz elemeit, a magyarok történetét, természetant, egyházi éneket stb.

Segédkönyvei voltak: a magyarnyelvtanra Szalay Imrének „a magyar nyelv tudománya” című köny-

ve: a számtanra: Szoltsányi: „Számvetése”; a természetant előadására használta: „A miért és azért” című könyvet. Alkalmas tankönyvek hiányában tanítványait a felsorolt tárgyakból aként oktatta, hogy említett segédkönyveiből a gyermekek felfogásához alkalmazott kivonatokat készítette s azokat a gyermekekkel dictandóra leíratta és az emlékező tehetség élesítő sére betanítottta. —

Nem lévén akkori időben intézet, hol a vállalkozó ifjak az egyházi zene- és énekekben kiképeztessenek, az idősebb és kitünőbb kántortanítók valának az ilyeneknek oktatói; ezek egymástól örökölték a szebbnél szebb ősrégi egyházi dallamokat, s hagyták hátra az újabb nemzedéknek.

A boldogult is egyike volt azon keveseknek, kik ismereteiket nem kívánják véka alá rejteni, hanem azoknak minél nagyobb körbeni közlésében találják örömlüket. —

Mint szegény árva fiu ingyen nyert az orgona játszásban oktatást a szerzetes atyáktól, s mint nem egyszer mondta a mellé sorakozott ifjaknak: hálás kötelességemnek tartom, hogy amit ingyen kaptam ingyen közöljem azon ját másokkal is. — A most élő és sikeresen működő kántortanítók közül is husznál többet lehetne felsorolni, kiket az elhunyt tanított az ének-, orgona és egyházi functiókra s kik mai napig is hálással emlékeznek vissza derék utbavezető mesterükre. Még kis tanítványai közül is többeket, kikben hajlamot látott, maga köré gyűjtve, az orgona- és énekekben annyira oktatta, hogy nem egy parochiálستا tanítványa az olvasott szt. miséken és a szombat déleesti istenitiszteleten orgonával fungálhatott.

(Vége köv.)

TÁRCSA.

Az adós tücsök.

— Mese. —

Hangya szomszédjához a tücsök egykoron Szomorán belépve szóla panaszoson:
„Gyermekeim és én igen éhes vagyunk!
Adj hát egy kis kölcsönt, mert üres a tárunk!”

„Tudom kedves szomszéd — felel a kis hangya —
Hogy téged s kicsinyid, gyötr' inség hatalma,
Azért mit Istenünk szt. jósága adott,
Pár évi várásra kapsz abból falatot!”

„Köszönöm, jó szomszéd, a kölcsön-étkeket!”
— Szólt a tücsök, s vigan lakába eredett. . . .

A két év sebesen elhaladt szekerén.
A tücsök gazdag lett, a hangya meg szegény.
Azért a kis hangya megkérte szomszédját:
„Ródd le tartozásod! . . . Az idő rég lejárt!”

De a gonosz adós most mindent tagadott.
„Adósságot — mondá — senkinél sem rakott.”

Történt pedig egyszer, hogy a tücsök gazda
Idegen országba utazni akarna.

De betiltá utját a hitelző hangya:
„Nem mész, míg nem fizetsz.” — ő-neki ezt mondta.

* * *

Gyarló bűnös ember! ez neked is sorsod...

Míg büneid terhét a szíveden hordod.
S le nem rovod itt-e n minden tartozásod:
A szép mennyországot mindaddig nem látod!

Kovács Gyárfás.

A h o n t a l a n o k

— Korrajz. —

(Folytatás.)

II.

Az öreg Dergő lassankint magához jött, de a nagy ingerültség, mely egész valóját megrázta, oka lón, hogy jó ideig az ágyat el nem hagyhatta.

Margit mindig atyja körében volt. E szelíd lény atyját minden megrögzött elvűsége mellett végtelenül szerette. Ha hozzá simult, úgy tűnt föl mellette, mint a tavaszi nap sugaraiban fürdő ifjú bérce a százados csu-
csaival sötét felhők hömpölygéseibe merülő sziklahegy mellett. Ha vele némelykor vitatkozólag társalgott, szavai azon lágy szellő gy ngéd susogásához hasonlítottak, mely a viharos menydörgés tombolásában el-
vész. Atyja is nagyon szerette őt, s azért, ha a vita foly-
lamában olykor ellenkezésbe jöttek, rendszeren ezen okoskodás döntött: atyád mondja ezt, édes leányom, ki téged nagyon szeret.

E két érdekes egyen jelenleg is együtt van. Dergő az ágyban, Margit az ágyfőnél ülve és olvasva.

— Édes gyermekem — szóla az öreg — én cé-
lomat nem értem el. Reményeim a mult csatavesztés által tönkre silányítottak, s talán a helyett, hogy öröm nap hajnala derülne reánk, a győzők bosszuja is teljes dühvel fog ellenünk fordulni. De már mindegy. Én ma vagyok, s holnap talán a néma sir fogad ke-
belébe, de ott legalább csendesen nyughatom, mert lelkem sugallata azt a boldog érzést nyújtja, hogy nem teitem szerencsétlenné hazámat, mint azok, kik azt az ördögnek áruba bocsátották, s kikre nem szünöm vég-
hetetlenig az átkok legnagyobbikát szórni.

— Oh atyám — szólt elérékenyülve a leány — ne beszélj így megdöböntő hangon.

— De igen, kedves leányom, így kell beszélnem, így kell lenni. Azt akarom, hogy legalább siromba ne vigyem magammal azon aggodalmat, hogy gyermekem nem gyűlölte úgy a haza elleneit, mint öreg atyja; azt akarom, hogy örök átkot mondj te is a Kálmán-
diakra, kik elpártoltak Bástához, a zszarnok vérszopók

legvadabbikához, hogy bűnös hitszegéssel fordítsák fegyvereiket a szabadság harczosai — s atyád ellen.

E viharszerű nyilatkozat végszavainál Margit kö-
rül a ház forogni kezdett, a könyv kezéből kiesett, s mint kinek oldala mellett a villám hirtelen lecsap, egészen néma lett.

— Te nem szólsz semmit? — kérdé némi szem-
rehányással az öreg — nem mondasz átkot atyád el-
lenségeire, nem gyűlölöd azokat, kiket atyád gyűlöl?

— De hát van-e okom a gyűlöletre?

— Van-e okod? Én azt kérdem: van-e okod a nem gyűlölésre? Vagy nem elég ok az, ha valaki kiirtva kebléből mindent, a mi szent és nemes, alávaló lélek-
kel akarja fölforgatni a szabad haza bölcsőjében cse-
n-
desen pihenő polgárok nyugalalmát, ki ma veled barátsá-
gós kezet szorít, s holnap áluok jellemek módjára el-
lenségeidnek gonoszul elad?

— Ezt a Kálmándiak soha sem tették. Vagy tá-
árulásnak tartod azt, ha politikai nézetük változván, a
más párthoz állottak, s meggyőződésüket követték?

— Semmi meggyőződés, hanem pokoli rosszlel-
kűség s a szél fuvalma szerint irányuló ingatagság,
csulfaság kifejezése.

— Követelhetsz-e állandóságot ott, hol állandó
csak a végtelen változás, hol a harczok hullámaiban
egyesek úgy, mint családok élet hajója fölött elmerü-
léssel fenyegető vésztes örvény ijesztő rémei lebegnek?

— Te mented őket, gyermekem, én nem tudom
soha menteni. Én örökre megvetem őket.

— Sajnos, hogy többen vannak, kik veled együtt
ily lelkület átkos sugalmát követik. Ezért lett édes
hazánknak meleg öle a visszavonás pokoli szellemé-
nek tüzhelyévé. Ezért sir felettünk a hon nemtője, hogy
nincs többé e hazában testvérnek testvére; hogy az
erdők, mezők, bércek, folyók, ligetek csak az ártat-
lanok keserveinek panaszos szavait jajgatják füleinkbe.
Békességet atyám, én békességet óhajtok. Üdvőt, ne
átkot mondj te is e hon polgárait: üdvőt, ne átkot a
Kálmándiakra!

— Elég most, édes leányom — mondá az öreg
oly hangon, mely egy magában meghasonló indulato-
kat rejtő kebel kinyomatát képezte — ma nem vagyok
képes veled vitatkozni.

— Talán sértettek szavaim? Az égre mondom,
atyám, ezt nem akarom. Lelkem fájdalma tört ki ajka-
mon; de kitepem szívem, ha egyet is ellened dobban.

— Nem, édes leányom — szóla kissé lassabb
hangon — csak itt — mellére tapintva — érzek vala-
mi nehéz nyomást; csak itt bánt valami — pihen-
nem kell.

Az öreg elesendesült.

Margit is szükségesnek látta egy kissé a szabad
levegőre menni.

A pitvar karzatának egyik támoszlópa mellé kö-
nyökölven, a történetek fölött elmélkedett.

— Gyűlölni — mondá magában — de hát tudlak-e
én gyűlölni édes Lajosom? Parancsolhatok-e szívem
vonzalmának? Visszafojthatom-e a szót, mely lelke-
ből ellenállhatlan erővel tör elő? Öngyilkosa legyek-e
saját boldogságomnak? Boldogságomnak? De lehet-e

boldogság egy atya haragjával? Isten, ki fenn vagy az egekben, s végtelen szellemed hatalmával lebegsz a mindenség fölött, légy mellettem a szív küzdelmében: adj erőt nekem, hogy szívem ifja s drága atyám közt a béke szent angyalát varázsolhas-sam elő, s hogy a bősüzt ész kiengesztelődött keblén két forrón szerető szív találja föl boldog menyországot!

Imaszerű andalúsaiból föleszmélve, szemei a völgyre esének. Egy ifju lovag száguldott föl habos paripáján, fején kalppal, oldalán izmos kardjával

A kastély kapuin sebese robogott be.

— Ismét harci mént s oldalodon gyilkoló kardot látok — mondá a nő — mikor szüntök meg már vért ontani?

— Megszüntem, — felelt az ifju, kibén Kálnándi Lajosra ismerünk. Atkozott a kéz, mely többé kardot villogtat.

E szavaknál villámló haraggal dobá el kardjat magától.

— Szólj, mi történt?

— Őrült voltan, s Őrült mindenki, ki a házáért harcol.

— Nem értlek.

— Érts meg tehát... hahaha!! Ismered a pokol szellemeit, kik körül járnak, hogy zsákmányt gyűjtse nek a lángokra, melyeket folyton élesztenek. Az emberek közt megtalálod őket. Itt előtted van egy zsákmány, mely után kinyújtották égő nyelvüket, hogy tüstölőg torkukon lenyeljék... De nem engedem.

— Lajos — kiálta a nő elsápadva — mi lelt, mi bajod?

— Igaz! Bocsáss meg, édesem, hogy elfelejtkezem egy percig magamról. Mély fájdalom üzte szavaimat.

— Szólj már, mi történt?

— Sok, igen sok. Básta álnok kigyó, atyám meghalt, én hontalan vagyok.

Margit kérdő tekintetet vetett az ifjura.

— Igen — folytatá ez atyám meghalt, mert megölette Básta hála fejében azért, hogy Székelyt elhagyta s hozzászegődött. Birtokaink lefoglalva, s én most semmivel járok körül, csak egy reményt hordok, csak egyért szaladok hegyeken, börtözen — egy szívért, mely megszanja a szerencsétlent.

Az ifju zokogva borult kedvese karjaiba.

— Oh mondj Margit — folytatá meghatóan — van-e könyörület szivedben az árva iránt?

— Miért lakik ketely kebledben? — kérde a nő.

— Miért nem mondd, hogy még van egy szív számodra, mely boldoggá tud tenni árvaságodban, vigasztal lelki fájdalomban? Oh mily édesen sugnám én is füledbe: szeretlek, mint gyermek édes anyját, mint virág a napsugárt, mint madár a hajnal hasadását mint szellő a bérzertetőt, mint csermely a völgy virányait.

— Köszönöm — felelt az ifju — köszönöm e gyógyírt szívemre. Többé nem kétkedem. Többé nem mondom szerencsétlennek magam. Csak Istent kérem, hogy tartsa meg ajkad szerelmi mosolyát számomra.

— Hallgass — mond mintegy följedve a nő — a felhőknek, melyek lelkünk boldog egét még boriják, oszolniok kell.

— Értelek. Atyád s a Kálnándi név agaszta. —

— Igen, de már nem soká. Az ég ki fog derülni. Atyád véres halála hatással lesz. Atyám szívét meg fogja lágyítani, hogy azoknak, kiket ellenszenv választá el egymástól, gyermekeik a boldog szerelem nemes ölében egyesüljenek. Jerünk atyámhoz.

A szobába először Margit lépett.

— Vendégünk érkezett nemde? Kérdé az öreg tudványó képpel.

— Igen atyám.

— Neve?

— Ime ő maga — szóla a leány, s mint egy büsnös, atya elé térdelve folytató: Könyörülj gyermekeiden, atyám, s vagy bocsáss meg az ifjunak, vagy üz el engem is örökre magadtól.

— Kálnándi Lajos, a honáruló fia!? El szemeim elől, ha nem a tarjátok, hogy keblem forró tűzlávája egy életet összeromboljon.

— Uram — szólt az ifju — vádolj bármivel a multról, csak most add bocsánatodat.

— Soha!

Ha vétkem volt, bűnhödtem érte. Atyám vére lemossa a szennyet, mely talán lelkemhez tapad, s az ifju helyre hozza, mit atya vétkezett.

— Soha, soha!!

— Atyám, ez ifju többé nem lehet ellenséged. Ő atya gyászos halálán kesereg, kit a gonoszság sirba tett; ő mindenétől megfosztva, üldözve van, csak nálad keres menedéket, fogadd gyermekednek.

— Soha, soha, soha!!!

A pillanat megható volt.

A nap utolsó sugarai szűrődtek be a kastély ablakain, s a két ifju szemében ülő könnyeket csókdosva, busan, de a remény biztató lebbenésével tűntek el.

(Folyt. köv.)

Kisebb közlemények.

— **Jegyzőkönyv.** Fölvétett Csik Szt.-Imrén 1880-ban ápril 27-én az alsik és káson-kerületi papság által megtartott tavaszi koronagyűlésen.

Jelenvoltak: elnök Buzás Mihály alesperes, szt. mártóni, Butak Áron káson-jakabfalvi, György György kásonujfalvi, Bardócz István kozmási, György Márton ménasági, Szőke András mindszei, kiérd. esperes, Ferenczy Ignác nagykásoni, Veress Sándor szt. imrei, Ferenczy Károly szt.-királyi, Tamás Márton szt.-léleki, Balás Antal szt.-simoni, Koncz István tusnádi lelkész, ugy Markaly Antal szt. györgyi, Dávid Sándor szt.-simoni, Lukács Károly tusnádi segédlelkész atyánk fiai. Hivatalos kötelességből akadályozva volt a megjelenéstől főt. Nagy Lajos főesperes, cz. kanonok és szt. györgyi plebános ő mlga.

A megjelentek az elnöklő alesperes vezetése alatt

templomba mentek, hol a Szentlélek segítségül hívása után a plebániális lakba visszatérteket elnök atyánk fia nagyszabásu beszéddel üdvözölte nemcsak, de oly irányeszméket pengetett abban, melyek a mai kor hóbortos tendenciájának hü lealczázásával egyenesen rámutatnak a terhes küzdelemre, szintugy az egyház ki maradhatlan győzelmére. Mennyire az utánjegyezgetés nyomán sikerült e hatásos beszéd rövidletes kivonatát adni, ide írom:

Igen tisztelt egyházkerületi gyűlés! Egyházunk keletkezésének hajnalán a három első században Klio tiz nevezetesebb üldözést jegyzett a történelem érczlapjaira. Ekkor ugy a zsidó, mint pogány zsarnokság a hitbajnokok személye ellen indított irtóháborut, azt vélvén, hogy velök együtt sirba rántja hitbeli meggyőződésüket is. Csálódott; mert a kiontott szent vér nyomán a kereszténység sarjainak milliói hajtottak ki.

Most azonban az ellenség velünk szemben megváltoztatta fegyverét, s vas helyett ránk a rágalom és guny nyilait szórja, s míg hajdon a személyeket irtotta, addig most a személynél szentebb jogainkat vonja két ség alá.

A hitbeli meggyőződés, a jog drágább még az életnél is. Ezért engedték magukat földi vagyontól megfosztani, személyes szabadságukat a börtön és száműzetés keserűségével fölcserélni, s drága életüket a jog- és meggyőződésért áldozatul hozni azok, kikre a világ nem volt méltó.

És mi, kik a szentek unokái vagyunk elfeledjük e teljesíteni köteleességünket, melyeket keresztényi és papi állásunk egyaránt meg kíván, sőt parancsolólag követel? Távol legyen! A jezsuita hecz, mely most szt. Lajos birodalmában oly nagy hullámokat vert, a liberalismus által helytelenül kulturkampfnak nevezett egyházüldözés törének inhumanus hatását mi is érezzük már, és nem a liberalismuson mulék, hogy az nálunk is acutabb jelleget nem öltött. Ily törekvésekkel szemben a mi álláspontunk világos. E tekintetben a zsidók és protestansok követendő példával mentek elől. Aliquandó fas est etiam ab hoste doceri.

Ugy érzem magamat a jelen ünnepélyes pillanatban, mint nyert csaták után az ellenséggel még szemben álló parancsnok érezheti akkor, midőn a csata szünet idejét vitéz törzskarának környezetében az actio tovább folytatására haditerv készítésére használja fel. — Militia est vita hominis super terram. — Számunk csekély; de e gondolat nem rettent vissza minket attól, hogy köteleességünket teljesítsük: mert az Ur velünk van. Si Deus pro nobis, quis contra nos. Az ó szövetség Gedeona, a görögök Leonidása, s a közelebbi időben a porosz és franczia Clerus példái e tekintetben csak lelkesítőleg hatnak ránk. Dávidnak a tetőtől-talpig vasba bujt s fölfegyverzett Goliáttal szemben látszólag mily aránytalan fegyverei valának: az Ur neve, s a pástorbot s öt sima parittyakö. Mi is az Ur nevében kezdünk isteni missionk ügyében, s ha egy szívvel és lélekkel teljesítjük köteleességünket és szent hivatásunk tudatában erősen összetartunk: élet telenül földre terítjük a liberalismust, századunk ezen önerejében bizakodó Goliátját. Erre a gyűlés megnyit-

atván, a mult ülés jegyzőkönyve, mely miután a „Közművelődés“ és „Havi Közlöny“ után mindenki előtt ismeretes volt, felolvasottnak tekintetett. Ezt követte a kalocsai tartomány-zsinatnak határozatából a Caput III. „De pietate domestica“ szakaszának felolvasása

(Folyt. köv.)

Irodalom.

— **Nemzeti nőnevelés.** Havi folyóirat. Leányiskolák, tanítónői, tanítói és általában nőneveléssel foglalkozók számára. Szerkesztik és kiadják a budapesti sugáruti állami tanítónőképző-intézet tanítói. Megjelenik minden hónap 20 ik napján, 5-5 ivnyi terjedelemben, magyarázó rajzokkal és képekkel ellátva. Előfizetési árak: két hónapra 1 frt, félévre 3 frt, egészévre 6 frt. Az egyes füzetek — egyenkint 60 krjával számítva — könyvkereskedések utján is kaphatók lesznek.

A mily nagy befolyással van a nemzeti nőnevelés a nemzeti lét jövőjére, ép oly figyelemre és pártolásra méltók mind azon jóirányu törekvések, irodalmi vállalatok, melyek ez érdemben történnek. Ilyennek mutatkozott eddig a „nemzeti nőnevelés“ czimű havi folyóirat is, mely rövid multjára tiszta önérzettel hivatkozva pártolását továbbra is kéri mindazoktól, kik ezen nagy horderejű ügyet szívökön hordják s annak előmozdítására hivatászerűen vállalkoztak.

— **Szent Benedek élete és hatása** s a szerzetesi intézmény történelmi és társadalmi jelentőség. A pannonhalmi szt. Benedekrend által 1880-ban szt. Benedek születésének 1400 ik évfordulóján tartott emlékünnepre irta Szentimrei Márton, szt. Benedek-rendi tag, a pannonhalmi lyceumban a történ. tanára. Komárom. Ziegler Károly könyvnyomdájából 1880. 500 lap, 8 rétb. A mű két részre osztva 12 fejezetben tárgyalja a nyugati szerzetesség törvényhozójának életét s érdemeit, valamint az általa rendezett s később a körülmények szerint többször szerzetesség által a világra gyakorolt hatást. (Ára ?).

Beküldetett: A magyarországi római és görög katolikus papság Egyetemes Névtára 1880 ra. Szerkesztette Tokody Ödön papneveldei aligazgató. Első évfolyam. Temesvártt, 1880. Ára 5 frt o. ért. A kiváló gondnal szerkesztett névtárt melegen ajánljuk pártársaink figyelmébe.

A napi események köréből.

— A valias- és közoktatási miniszter a kolozsvári egyetemmel kapcsolatban álló jog- és államtudományi államvizsgálati bizottságokba a jövő tanévre a következő kültagokat nevezte ki: Haller Rezső ügyvéd, Nagy Béla pénzügyigazgatósági elnök, Ruzichka Béla pénzügyigazgatósági titkár, dr. Csávás Gyula kir. kincstári uradalmi ügyész, dr. Isacu Aurél ügyvéd és tolmács, dr. Czikmántori Ottó ügyvéd, dr. Bíró János ügyész, Bónis István főjegyző, dr. Salzbauer János kegyesrendi tanár.

— **Beiratások.** A gy-fehérvári rom. kath. gymnásiumnál az 1880. tanévi beiratások f. évi szept. 1—3. napjaiban fognak történni. Minden tanuló szülői vagy ezek helyettesei kíséretében tartozik az igazgatóságnál jelentkezni s tandíj fejében 5 frtot. a könyvtár számára 50 krt. magával hozni. Az első osztályba csak oly tanulók vétetnek föl, kik a 9. évet már be töltötték s 12 évnél nem idősebbek s vizsgálat után tanusítják, hogy a népiskola negyedik osztályának megfelelő ismeretek birtokában vannak. Ezen tanulók fölvételi vizsgálata a tanártestület kebeléből e czélra kiküldött bizottság előtt a fönemlített napokon a gymnasium helyiségében fog tartatni. A felsőbb osztályba lépő tanulók tartoznak a megelőző osztályról szóló iskolai bizonyítványt előmutatni. Gy. Fehérvárt, 1880. aug. 14. Bíró Béla gymn. igazgató.

— **Primitia.** Folyó aug. hó 1-én a k. kantai minorita atyák templomában mutatta be első szent mise-áldozatát a mult hó 15-én mgos Kubinszky Mihály püspök ur által felszentelt új áldozár nt. Bodosi Lajos sz. udvarhelyi tanár. A szép manuductori tisztet az egyházi és hazafiai érdemekben gazdag s közbecsülés és tiszteletben álló főesperesünk Ft. Bálint Károly cz. kanonok ur ónga teljesítette. Az ünnepi szónok pedig nt. Szijjártó Izidor gymn. igazgató ur volt, ki emelkedett és lelkes beszédben ecsetelé a papi állás méltóságát és magasztosságát, figyelmeztetvén az új bajnokot a veszélyekre, buzdítva a kitartásra. Mise végével az új pap áldásában a jó kantai hívek tömegesen siettek részesülni, ez biztos záloga annak, hogy még él a jó székely népben az igaz hit, és hogy vallástalan korunk romboló áramlata sem képes kitépni szivéből őseitől öröklött és anyai veszély közt fenntartott vallási meggyőződését. Ezután követ kezett a szeretet lakomája az ujmisés szülőinél, hol a szebbnél szebb felköszöntések sorát az új áldozár nyitotta meg, éltetvén a kereszténység látható fejét XIII. Leó szentséges Atyánkat: majd agg főpásztorunkat dr. Fogarasy Mihály óccellentáját. Bálint Károly kanonok ur pedig szokott kedves modorával üdvözlé az új papot, neki az élet küzdelmeiben kitartási és megelégedést kívánván

D. a J. Kr. Sz. 60—1880. Pályázat. A szt. demeteri rom. kath. kántortanítói állomásra ezennel pályázat hirdettetik:

Ezen állomással a következő járandóságok vannak egybekötve.

1. Alkalmos jó lakás 2 szoba, 1 konyha, 1 gabonás és tisztességes veteményes kert.
2. Istálló és cséplő csűr.
3. 5 hold 571 ööl szántó s kaszáló.
4. 175 ööl szőlő.
5. 60 kalangya elegybuza és 45 kalangya zab kepe.
6. 20 véka törökbuza kepe.
7. Pénzbér 9 frt.

8. Stola 10 frt.
9. A Lakatos-féle alapból 14 frt 66 kr.
10. Tandíj évenként 40 frt.
11. 2 ööl tűzifa (bűkk.)
12. A takarékmagtrájból 30 véka szemes törökbuza, mely évről évre szaporodik, mivel a magtári tőke után évenként begyűlenlő kamatok fele része a tőkéhez csatolandó az alapszabályok értelmében.

A fent jelzett állomást elnyerni óhajtok képezde és erkölcsi bizonyítványikkal felszerelt kérelmeket az alólirt lelkési hivatalhoz vagy előlegesen folyó hó augusztus 20-ik napjáig terjeszszék be, vagy pedig miután a próbái személyes megjelenés is kívánatik, megjelenésök alkalmával benyújtani fölkérretnek.

Bordos, 1880. jul. 13 u. p. Nagy-Kend.

Puskás Alajos,
r. k. lelkész.

D. a J. Kr. Sz. 2701—880. Pályázat. A seleyi rom kath. népiskolánál a kántortanítói állomás üresedésbe jözén, nevezett állomásra ezennel pályázat hirdettetik

Ezen állomás járandóságai ezek:

1. A püspök ur ó Nagyméltóságától évi 50 frt.
2. A „Haynald“ féle alapítványból évi 150 frt.
3. Az erdélyi r. k. elemi iskola alapból 8 frt.
4. Oszpora körülbelöl 10—12 frt.
5. Stóla 8—10 frt.
6. Kepe czímen 9 kalangya ősz és 9 kalangya tavasz gabona.
7. 18 szekér fa, szekeret 50 krjával számítva.
8. Szabad lakás, melyhez veteményes és gyümölcsös tartozik 1265 ööl területtel.

Pályázni kívánók keresztlevéllel, kántortanítói oklevéllel, s netán eddigi alkalmaztatásukról igazoló okmányokkal felszerelt folyamodvényaikat folyó évi szeptember hó 15-ig a maroskerületi esperesi hivatalhoz terjeszszék be.

M. Vásárhelytt, 1880. aug 9. é.

Kovács Ferencz,
maroskerületi esperes.

Pályázat. Sz. 61. 1880. A kézdi szt. katolnai r. kath. elemi népiskolánál üresedésben levő második tanítói állomásra, — mely állomással a segédkantori, harangozó és sekrestyési teendők végzése is kapcsolatban áll — folyó évi augusztus hó 31-ig terjedő pályázat hirdettetik. Az állomás évi rendes jövedelmei a következők:

1. A kántortanítói mindennemű kepe, oszpora, fa és stolaris járandóságoknak egy harmadrésze, mely pénzértékben 111 frtra becsülhető
2. Az ájtatos alapítványi szent misékből 3 frt 60 kr
3. A temetkezések alkalmával fizetni szokott harangozási illeték egészen.
4. Késpénz 140 o. é.
5. Az új iskola-épületben két szoba, egy kamra és pinczéből álló csinos szabad szállás.

Az állomást elnyerni óhajtok felhivának, hogy keresztlevéllel, tanítói s legalább segédkantori oklevéllel, s netán eddigi alkalmaztatásukat feltüntető okmányokkal felszerelt pályázati folyamodvényaikat, a fenn kitett határidőig alólirtot iskolaszéki elnökhöz (u. p. Kézdi-Vásárhely) nyujtsák be.

Szent-Katolna, 1880. évi Augustus hó 2-án.

Péter József s. k.
plebános, iskolaszéki elnök.

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Szerkesztő-bizottság. Felelős szerkesztő: BIRÓ BÉLA
Szerkesztőtársak: BALOGH IGNÁCZ, CSERNI BÉLA, CSISZÉR JÁNOS, Dr. TÓDOR JÓZSEF.